

AGRÁRGAZDASÁGI FIGYELŐ

(Gazdasági folyamatok és statisztikai eredmények)

Agrárgazdasági Figyelő
VII. évfolyam 3. szám 2015

Megjelenik negyedévente
2015. október 29.

Felelős szerkesztő

Bojtárné Lukácsik Mónika
lukacsik.monika@aki.gov.hu

Közreműködött

Agrárközgazdasági Kutatások Osztálya
Piaci és Árinformációs Osztály
Agrárstatisztikai Információs Osztály
Horizontális Elemzési Osztály
Élelmiszerlánc Kutatási Osztály
Vidékfejlesztési Kutatási Osztály
Természeti Erőforrások Kutatása Csoport

Kiadó

Agrárgazdasági Kutató Intézet
H-1093 Budapest, Zsil utca 3–5.
Postacím: H-1463 Budapest, Pf.: 944
Telefon: (+36 1) 476-3060
Fax: (+36 1) 217-7037
www.aki.gov.hu
aki@aki.gov.hu

ISSN 2063 1707

A kiadványokkal kapcsolatban részletes felvilágosítást ad:
Mihók Zsolt
Telefon: (+36 1) 476-3064

Minden jog fenntartva. A kiadvány bármely részének sokszorosítása, adatainak bármilyen formában (nyomtatott vagy elektronikus) történő tárolása vagy továbbítása, illetőleg bármilyen elven működő adatbázis-kezelő segítségével történő felhasználása csak a kiadó előzetes írásbeli engedélyével történhet.

Tartalomjegyzék

I. Az elmúlt negyedév legfrissebb információi	3
Hagyományok-Ízek-Régiók (HÍR) program működése, hasznosítása	3
Az őszi mezőgazdasági munkák helyzete 2015. október 19-én	4
Állatvágások a hazai vágóhidakon	4
Termelői és feldolgozó értékesítési árak	6
Külkereskedelem	10
A műtrágya-értékesítés alakulása 2015 első félévében.....	10
Mezőgazdasági gépforgalmazásunk piaci helyzete	11
II. Mi történt az agrárgazdaságban?	14
III. Szemelvények az AKI munkáiból	17
Az ökoszisztéma-szolgáltatások	17
Helyzetelemzés Magyarország élelmiszer-gazdasági külkereskedelméről és jövőbeli lehetőségeiről.....	17
Módszertani munkacsoport alakult az élelmiszer-pazarlás és -veszteségek felmérése céljából	18
Nők a mezőgazdaságban.....	19
IV. Az agrárgazdaságot jellemző adatok	20

I. Az elmúlt negyedév legfrissebb információi

Az Agrárgazdasági Figyelő első fejezetében azokat az információkat közöljük, amelyekkel az elmúlt három hónapban gazdagabbak lettünk. Az ágazatot jellemző, az elmúlt három évre vonatkozó statisztikai adatokat a IV. fejezetben adjuk közre.

Hagyományok-Ízek-Régiók (HÍR) program működése, hasznosítása

A hagyományos és tájjellegű mezőgazdasági termékek hasznosítása érdekében az Európai Unió minden tagállama, így Magyarország is egységes kritériumrendszer alapján számba vette termékeit. Ezek a feltételek a dokumentált történelmi múlt, a legalább kétgenerációs, azaz 50 éves ismertség; a hagyományos előállítási mód; az adott tájegységhez kötődés; a forgalmazás megléte, továbbá hogy az előállításnak legalább egy eleme helyi, speciális tudáson alapuljon. Az eredményes pályázó a HÍR Bíráló Bizottság döntése után jogosulttá válik a HÍR védjegynek az általa előállított terméken, kapcsolódó reklámanyagokon való feltüntetésére.

A HÍR Védjegyhasználati Szerződés értelmében a védjegyhasználónak a védjegyjogosult részére évente egyszer gazdasági adatokat szükséges szolgáltatnia. A 2015-ben készített felmérésben az 50 előállítóhoz kiküldött online kérdőív eredményeként 36, nem minden esetben teljes, de érvényes kitöltés történt, ami 76 százalékos válaszadási arányt jelent. Az adatszolgáltatás eredményei szerint a HÍR védjegy használata leginkább a hagyományos előállítási mód megőrzését, legkevésbé pedig a védjeggyel ellátott termékek eladási árában realizált mértéket teljesítette. Több termelő kiemelte, hogy a HÍR védjegy jó lehetőség a kielezett piaci versenyben arra, hogy a fogyasztók megismerjék a hagyományos, megbízható és egészséges élelmiszereket, ugyanakkor a védjegy kommunikációjára több figyelmet kellene fordítani, országos marketingkampányra lenne szükség.

A HÍR programban részt vevő termékek egyik hasznosítási útja lehet az uniós földrajzi árujelzők rendszeréhez csatlakozás. A termékhez kapcsolódó földrajzi árujelző az adott földrajzi helyről való származást, minőséget igazolja. A hagyományos különleges termékek nem kötődnek egy adott területhez, az egyes termékek hagyományos jellegét emelik ki és előállításuk során követni kell a termékleírásban rögzített előírásokat.

Annak érdekében, hogy kiderüljön, HÍR védjegyes termékünkkel potenciálisan alkalmasak lehetnek-e

az uniós oltalmi formák valamelyikének használatára, az AKI mélyinterjút készített tíz HÍR védjegyes termelővel. A kapott válaszokból kiderült, hogy valamennyi termelő esetében elsősorban a termék helyi jellegének megőrzése, elismertetése a fő cél. Mindegyik termék egyaránt egyedi és rendelkezik olyan sajátos jegyekkel, amelyek más, hasonló terméktől megkülönbözteti. A termelők elmondása alapján szoros kapcsolat mutatkozik a termékek minősége és a térség földrajzi jellemzői között, mely alapkövetelménye a földrajzi árujelzők oltalmának. A felkeresett termelők termékei potenciálisan alkalmasak lehetnek a földrajzi árujelzők bejegyzésére, de az alábbi tények figyelembevételével:

- nem mindegyik termék elnevezése felel meg a földrajzi árujelző használatára jogosult termékekkel szemben támasztott követelménynek;
- egyes esetekben nem áll csoportosulás az egyedi termelő mögött, ami szintén elvárás az eredetmegjelölés, földrajzi árujelzés használatára irányuló kérelem benyújtásakor;
- a termelők szakmai segítséget és támogatást igényelnek a termékleírás elkészítéséhez, a kérelem benyújtásához;
- több esetben csekély mennyiségű árulap áll rendelkezésre a termék előállításához, ami erősen – jobbra a termelés körzetére – korlátozza a termék fogyasztók általi megismerésének lehetőségét.

Megjegyezzük továbbá, hogy a földrajzi árujelző használata által realizálható magasabb jövedelem eléréséhez szükséges a földrajzi árujelzővel ellátott termékek fogyasztói ismertségének növelése a lehető legszélesebb körben. Annál is inkább, mert Magyarországon jelenleg a fogyasztók kis aránya ismeri a földrajzi árujelzők rendszerét és képes párhuzamot vonni az ilyen árujelzők és az ezekkel ellátott termékek minőségi többletértéke között.

Az őszi mezőgazdasági munkák helyzete 2015. október 19-én

Az október 19-ei tárgydőpontra vonatkozó operatív jelentések adatai alapján az őszi vetésű növények tervezett területe idén 1,6 millió hektár, és a terület 64 százalékán megtörtént a talaj-előkészítés. A tavaszi vetésű növények tervezett területe, 2,0 millió hektár. Ez esetben a talaj-előkészítési munkák 18 százalékon állnak.

Október 19-én az őszi káposztarepce vetése 98 százalékon állt a vetési szándékhoz viszonyítva. Ez a mutató a rozs vetésénél 73 százalék, az őszi árpánál 59 százalék, a tritikálénál 46 százalék, az őszi búzánál pedig 28 százalék volt.

A napraforgó betakarítása gyakorlatilag befejeződött, a vetésterület 96 százalékát learatták, a termésátlag 2,5 tonna/hektár, azonos az egy évvel korábbival. A jelentések szerint 2015-ben összesen 607 ezer hektárról 1,5 millió tonna napraforgó takarítottak be.

A burgonya-vetésterület 98 százalékán már betakarították a termést, a termésátlag 24,5 tonna/hektár, több mint 10 százalékkal alacsonyabb, mint 2014-ben. A szója betakarítása is jól halad, az összesen 78 ezer hektáron vetett növény 77 százalékát takarították be, 1,9 tonna/hektár termésátlaggal, ami kétharmada a tavalyinak. A cukorrépa a termőterület felén takarítottak be. A cukorrépa hozama hektáronként 56,8 tonna, 15 százalékkal elmarad a 2014. évi szinttől.

A kukorica hazai termőterülete az idén 1,1 millió hektár, amelyből október 17-ig 521 ezer hektárt, a teljes terület 46 százalékát aratták le. Az 5,9 tonna/hektár termésátlag közel 20 százalékkal alacsonyabb a 2014. évinél. Várhatóan idén mintegy 6 és fél millió tonna lesz a kukoricatermés, míg 2014-ben minden idők legnagyobb termését takarították be, 9,3 millió tonnát.

A silókukorica betakarítása gyakorlatilag befejeződött, a termésátlaga mintegy 20 százalékkal maradt el az egy évvel korábbitól.

1. táblázat: Talaj-előkészítés és őszi vetés alakulása (2013–2015)

Talaj-előkészítés és vetés	Előírányzott munka			Elvégzett munka		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015
TALAJ-ELŐKÉSZÍTÉS						
Őszi vetésű növények alá	1 727 071	1 724 288	1 631 707	1 221 058	1 039 341	1 044 515
Tavaszi vetésű növények alá	1 984 886	1 817 475	2 007 300	455 247	448 383	354 329
ŐSZI VETÉS						
Őszi vetés összesen	1 689 985	1 727 737	1 619 347	843 541	699 557	727 168
<i>Gabonafélék vetése</i>	1 456 587	1 499 246	1 383 385	632 509	489 079	496 616
Búza (durumbúza nélkül)	1 082 275	1 082 261	978 675	346 546	247 840	271 072
Durumbúza	14 607	18 800	16 629	6 478	5 305	6 659
Rozs	35 631	42 598	34 374	25 323	30 530	25 162
Tritikálé	123 227	132 085	114 962	85 731	66 621	52 489
Őszi árpa	200 847	223 502	238 745	168 431	138 783	141 234
Repce	233 398	212 624	235 962	211 032	699 557	230 552

Forrás: NAK-felmérés alapján, AKI Statisztikai Osztály

Állatvágások a hazai vágóhidakon

A vágóhidak élőállat-vágása 2015 első félévében emelkedett az előző év azonos időszakához képest. A szarvasmarhavágások száma 10 százalékkal nőtt, sertésből 12, baromfiból 14 százalékkal vágta többet,

mint 2014 első félévében.

Szarvasmarhából 48,9 ezret vágta 2015 első félévében, 10 százalékkal többet, mint 2014 azonos időszakában. A levágott állatok élősúlya 24,8 ezer tonna, vágósúlya 12,7 ezer tonna volt. Mind az élő-, mind a vágósúly 11 százalékkal haladta meg az egy évvel korábbit.

Vágósertésből 2 millió 215 ezer darabot vágtak 2015 első félévében, 12 százalékkal többet, mint a 2014. év azonos időszakában. A levágott állatok élősúlya összesen 253 ezer tonna (+13,4 százalék), vágósúlya 205 ezer tonna (+13,8 százalék) volt. A vágás volumene 2015-ben minden hónapban meghaladta a 2013-as és a 2014-es év azonos hónapjaiban levágott mennyiséget.

A sertésvágáson belül az anyakocák vágása meghaladta a 43 ezret 2015 első félévében, ami 21 százalékos emelkedés a 2014. január–júniusi időszakhoz képest.

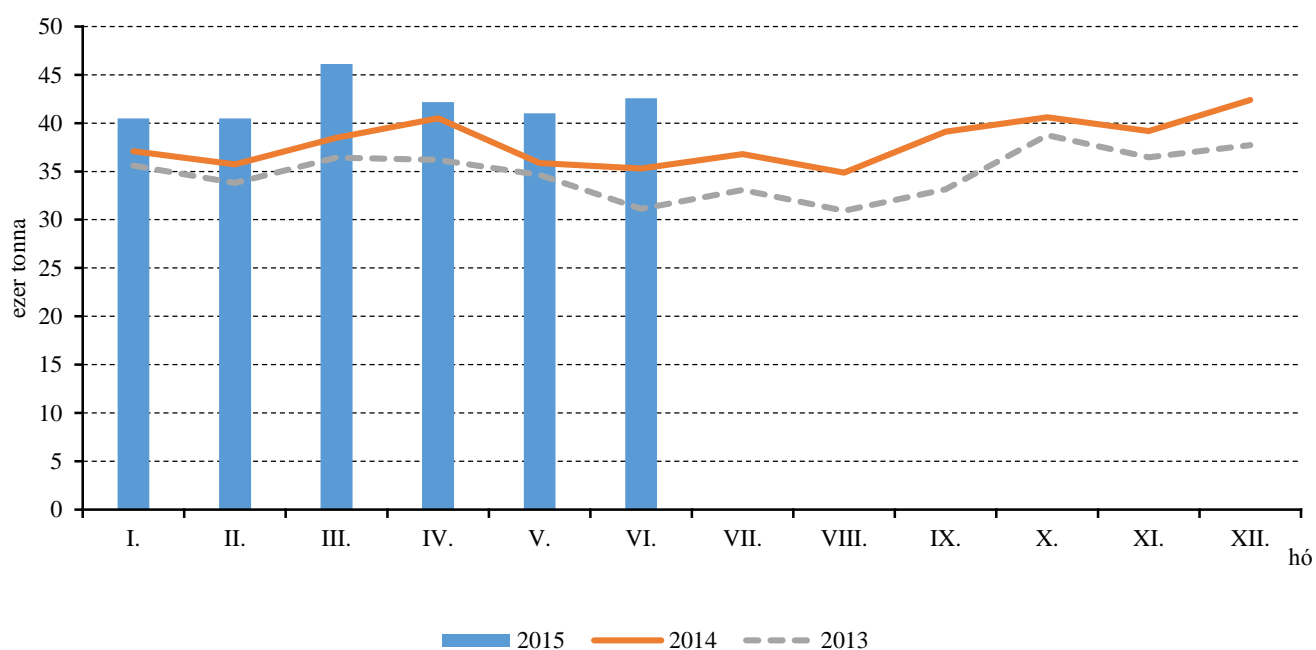
A levágott juhek száma meghaladta a 12 ezer darabot 2015 első félévében, ami 17 százalékkal több, mint a 2014. első félévi mennyiség.

2. táblázat: **Élő állatok vágásának alakulása**

Megnevezés	2015. január–június			2015. január–június/2014. január–június		
	darab	élősúly	vágósúly	darab	élősúly	vágósúly
		tonna	tonna			
Szarvasmarha összesen	48 955	24 827	12 742	109,8	110,6	111,2
Sertés összesen	2 214 546	252 842	204 927	112,0	113,4	113,8
ebből: anyakoca	43 472	9 329	7 503	120,7	120,8	121,7
Juh összesen	12 195	417	188	117,3	113,7	109,6
Ló összesen	342	166	88	305,4	280,2	250,6
Vágóbaromfi összesen	96 514 942	291 017	231 857	114,1	112,1	112,9
ebből: csirke	76 008 564	181 291	146 090	117,7	119,6	120,7
tyúk és kakas	1 163 184	2 738	2 125	106,7	105,4	104,9
liba	1 409 120	8 897	6 655	64,5	67,8	66,5
kacsa	14 499 221	49 915	38 979	106,5	105,5	105,9
pulyka	3 434 853	48 177	38 008	109,0	107,3	107,0

Forrás: AKI Statisztikai Osztály

1. ábra: **A vágóhidak sertésvágása élősúlyban (2013–2015)**



Forrás: AKI Statisztikai Osztály

Baromfiból 96,5 milliót vágtek 2015 első félévében, 14 százalékkal többet, mint 2014 azonos időszakában. A levágott baromfi négyötöde csirke volt, amiből 76 milliót vágtek, 18 százalékkal többet, mint az előző év első félévében. A baromfivágáson belül a pulykák számaránya 4, a kacsáké 15, a libáké 1 százalék volt a 2015. I–VI. havi időszakban.

Vágótyúkból és kakasból 1,2 milliót vágtek 2015 első félévében, ami 6,7 százalékos növekedés az előző év azonos időszakához viszonyítva. Vágókacsából 14,5 milliót, libából 1,4 milliót vágtek a tárgyidőszakban. A levágott kacsák száma 6,5 százalékkal emelkedett, míg a libavágás egyharmadával visszaesett 2014 első félévéhez képest. Pulykából 3,4 milliót vágtek 2015. január–júniusban, 9 százalékkal többet, mint a bázisidőszakban.

Termelői és feldolgozó értékesítési árak

A kukorica piacát szeptember elején még a nagy készletek, a dél-amerikai új termés és a biztató 2015/2016. gazdasági évi prognózisok tartották nyomás alatt, ezért a termény fronthavi jegyzése egészen 140 dollár (USD)/tonnáig ereszkedett a chicagói árutőzsdén (CME/CBOT). Ezt követően az Amerikai Egyesült Államok agrárminisztériuma (USDA) a világ, az USA és az Európai Unió várható kukoricatermését egyaránt lefelé korrigálta, így a hónap közepén ismét 150 dollár/tonna közelében jegyezték a terményt Chicagóban. A hivatal világszinten az egy évvel korábbi rekordnál 29 millió tonnával kevesebb, 978 millió tonna, az első számú termelőnek számító USA-ban 345 millió tonna (–16 millió tonna) kibocsátást valószínűsít.

A júliusi és augusztusi hőség megviselte az Európai Unió kukoricaállományait, jelentősen romlottak a termés kilátások. A francia Tallage piacelemző vállalat a korábban prognosztizáltnál 7 millió tonnával kevesebb, azaz 59 millió tonna termést vár az idén. A 2014. évtől 16 millió tonnával elmaradó mennyiséget 9,42 millió hektárról (–2 százalék) 6,3 tonna/hektár hozam (–20 százalék) mellett takaríthatják be a gazdák. Különösen aggasztó a helyzet az unió legnagyobb termelőjénél,

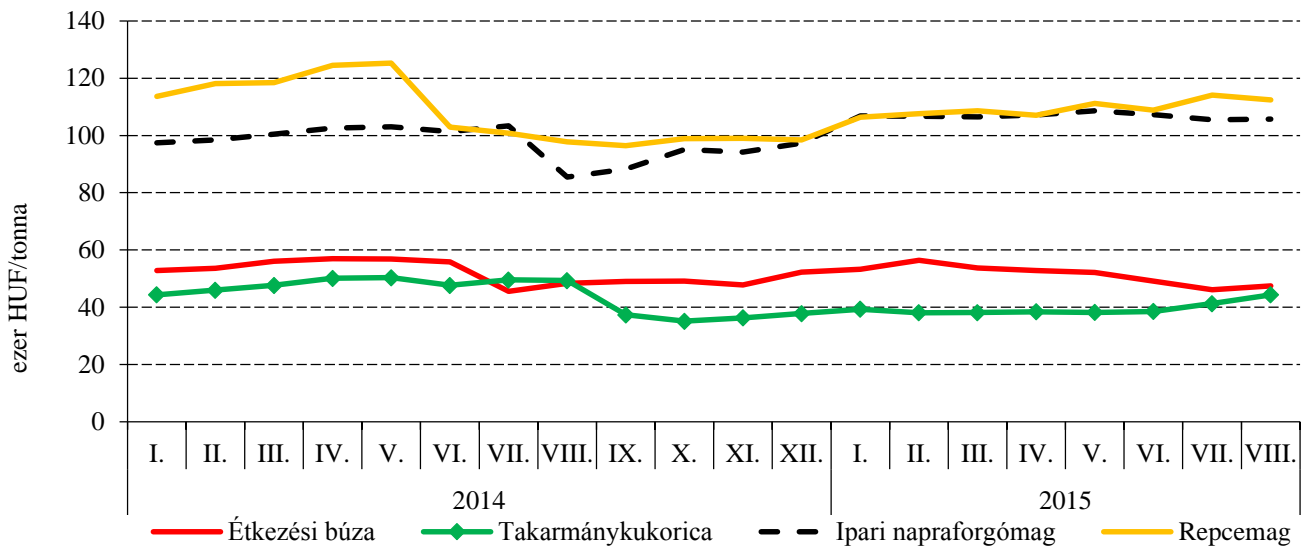
Franciaországban, ahol a 2014. évi közel 19 millió tonnánál számottevően gyengébb, mindössze 13,3 millió tonna termésre van kilátás. Romániában 9 millió tonna (–20 százalék), Olaszországban 6,7 millió tonna (–23 százalék), Németországban 4,6 millió tonna (–11 százalék) kukorica kerülhet a tárolókba. Magyarországon a Földművelésügyi Minisztérium a nyári hőség és a viharok termés csökkentő hatása miatt 6 millió tonna körüli szemtermést valószínűsít, holott egy évvel korábban 9 millió tonnát takarítottak be a gazdák.

Noha a hónap elejihez képest a chicagói árutőzsdén 6, a párizsin (Euronext/MATIF) 1 százalékkal, 168 euró/tonnára nőtt a kukorica fronthavi jegyzése szeptember közepén, a Budapesti Értéktőzsdén (BÉT) 4 százalékkal, 44,5 ezer forint/tonnára csökkent. A fizikai piacon 44 ezer forint/tonnára emelkedett a termény áfa és szállítási költség nélküli termelői ára augusztusban az AKI PÁIR adatai szerint, és amennyiben a jelenlegi hazai és nemzetközi termésvárakozások realizálódnak, az ár további emelkedése sem kizárt.

A júliusban prognosztizálthoz képest romlottak a napraforgómag globális termés kilátásai. Az Oil World az előző gazdasági évinél alig több, világszinten 41,2 millió tonna napraforgómag betakarítását valószínűsíti a 2015/2016. évi szezonban. A negatív korrekció jórészt az Európai Unióban várható termés csökkenéséből adódik: a korábban jelzett 5 százalékkal, a tavalyinál 9 százalékkal lehet kisebb az idei magtermés. Ukrajnában a 2014. évinél 5 százalékkal, Oroszországban 4 százalékkal nagyobb kibocsátásra van egyelőre kilátás.

Magyarországon az agrártárca tájékoztatása szerint a vetésterület közel 3 százalékos növekedése ellenére a hozam gyengülése miatt a 2014. évi rekordnál 10 százalékkal kevesebb, azaz 1,45 millió tonna napraforgómag kerülhet a tárolókba a következő hetekben. A BÉT-en 107 ezer forint/tonnára nőtt a napraforgómag legközelebbi lejáratra szóló jegyzése szeptember közepén. A fizikai piacon az egy évvel korábbinál 24 százalékkal magasabb termelői áron, 105–106 ezer forint/tonnáért cserélt gazdát a termény augusztusban az AKI PÁIR adatai szerint.

2. ábra: A főbb gabonafélék és olajmagok termelői ára Magyarországon (2014–2015)



Forrás: AKI PÁIR

Az Európai Unióban a vágósertés termelői ára 13 százalékkal maradt el az év első nyolc hónapjában a 2015. január és augusztus közötti időszak átlagárától. Az előző évinél alacsonyabb árszintet az egyik fő exportpiac, Oroszország által 2014-ben bevezetett és az idén meghosszabbított embargó okozta. Az Európai Unió a piacvesztést új partnerek keresésével ellensúlyozza, elsősorban az ázsiai országokban lehet az uniós sertés húsvásárlót találni. A magyarországi sertésárak alakulását – az előző évekhez hasonlóan – az idén is az uniós árak változása határozta meg. A hazai termelésből származó vágósertés termelői ára 431 forint/kilogramm hasított súly volt 2015 első nyolc hónapjában, 12 százalékkal csökkent az előző év azonos időszakának átlagárához képest. A közösség más tagállamaiból vásárolt sertések vágógóhídi belépési ára 2015. január–augusztus között csaknem 2 százalékkal volt alacsonyabb, mint a Magyarországon hizlaltaké.

A Budapesti Nagybani Piacon a belföldi termesztésű zöldségfélék közül az idej betakarítású tárolási zöldségféléket magasabb termelői ár jellemezte a 27–37. héten, mint 2014 azonos periódusában. A vöröshagyma termelői ára 23 százalékkal emelkedett a vizsgált időszakban. A gyökérszöldségfélék (sárgarépa és petrezselyemgyökér) termelői ára 35–55 százalékkal nőtt. A sárgadinnye

ára 6 százalékkal magasabb volt a megfigyelt időszakban, mint egy évvel korábban. Az őszi barack termelői ára 16, a kajszié 18, a nektariné 24, a szilváié 32 százalékkal emelkedett 2015 27–37. hetében az előző év azonos időszakának átlagárához viszonyítva. A málna termelői ára ugyanakkor 2 százalékkal csökkent.

Magyarországon 20–25 százalékkal kevesebb kajszi teremhet az idén, mint egy évvel korábban. Az Európai Unió négy vezető kajszi termelő tagországában (Olaszország, Franciaország, Spanyolország, Görögország) várhatóan 7 százalékkal, 495 ezer tonnára csökken a kajszi termése a 2014. évihez képest és 5 százalékkal marad el az előző három év átlagától. Magyarországon a tavaszi fagy okozta károk miatt a tavalyinál kevesebb, de jó minőségű őszi barack várható az idén. Az unió négy vezető őszi barack- és nektarin termelő tagországának (Olaszország, Spanyolország, Franciaország, Görögország) 2015. évi termését (ipari őszi barack nélkül) az Európához júniusban 2,9 millió tonnára, lefelé korrigálta. Szakértők Magyarországot idej szilvatermését átlagosra becsülték. A hazai szilvakivitel szempontjából kedvező lehet, hogy a fő exportpiacnak számító Németországban az előző évinél 15 százalékkal kevesebb, azaz 48 ezer tonna szilva betakarítása várható 2015-ben.

3. táblázat: A fontosabb mezőgazdasági termékek termelői ára

Megnevezés	Mérték- egység	Ár		Változás (százalék)
		2014. január–augusztus	2015. január–augusztus	
Étkezési búza	HUF/tonna	49 535	48 832	98,6
Takarmánykukorica	HUF/tonna	47 534	39 178	82,4
Napraforgómag (ipari)	HUF/tonna	100 087	106 898	106,8
Repcemag	HUF/tonna	102 765	112 205	109,2
Vágósertés (valamennyi ka- tegória)	HUF/kg hasított meleg súly	491,1	431,3	87,8
Vágócsirke	HUF/kg élősúly	276,5	261,6	94,6
Nyers tehéntej	HUF/kg	105,2	81,6	77,6

Forrás: AKI PÁIR

4. táblázat: Néhány termék feldolgozói értékesítési ára

Megnevezés	Mérték- egység	Ár		Változás (százalék)
		2014. január–augusztus	2015. január–augusztus	
Finomliszt	HUF/kg	78,1	78,7	100,8
Napraforgóolaj, palackozott	HUF/liter	245,3	241,3	98,3
Sertéscomb, csont nélkül	HUF/kg	944,0	868,0	92,0
Friss csirke egészben	HUF/kg	517,6	475,7	91,9
Étkezési tojás	HUF/darab	20,9	23,0	110,1
2,8% zsírtartalmú 1 l-es polytej	HUF/liter	155,5	138,4	89,0
2,8% zsírtartalmú 1 l-es dobozos tej	HUF/liter	165,4	147,0	88,9
Trappista sajt	HUF/kg	1 238,9	981,8	79,2

Forrás: AKI PÁIR

5. táblázat: Néhány belföldi termesztésű zöldség és gyümölcs termelői ára a Budapesti Nagyban Piacon

Megnevezés	HUF/kg		
	2014. 27–37. hét	2015. 27–37. hét	Változás (százalék)
Őszibarack	230	266	115,7
Nektarin	221	274	123,9
Kajszi	425	502	118,1
Málna	1 113	1 088	97,8
Szilva	163	216	132,2
Burgonya	83	84	101,2
Sárgarépa	98	132	134,7
Petrezselyemgyökér	388	600	154,6
Vöröshagyma (barna héjú)	101	124	122,8
Sárgadinnye	216	228	105,6

Forrás: AKI PÁIR

6. táblázat: Néhány haltermék bruttó fogyasztói ára 2015. 43. héten

Megnevezés	Fogyasztói piacok							Kereskedelmi láncok (árfelmérés: október 20.)		
	Bp. Fő-vám tér	Bp. Lehel tér	Kecskemét	Pécs	Székesfehérvár	Győr	Debrecen	Auchan-Budaörs	Tesco-Budaörs	Metro-Budaörs
	Élő ponty	1100	1050	1400	1150	1100	1100	1199	1190	1199
pontyszelet	1800	1680	2000	1750	1810	1810	1900	1880	1899	1802
bőrös afrikai harcsafilé	2800 ^{a)}	2700 ^{a)}	2600	–	–	2330	2799	1898	1999	2234 ^{a)}
Friss busatörzs	–	920	950	990	999	999	1400	959	–	1192
busaszelet	–	980	750	990	1200	1200	1400	929 ^{b)}	699 ^{b)}	1140
lazacfilé	4900	4800	3790	–	4445	4445	4599	4499	3999	3555 ^{b)}

^{a)} nyüzött ^{b)} akciós ár

Forrás: AKI

7. táblázat: Mezőgazdasági ráfordítások árindexei és az agrárrolló

Megnevezés	az előző év azonos időszaka = 100 százalék		
	2013	2014	2015
	január–június		
Vetőmag	105,8	103,3	103,7
Energia	97,6	97,2	89,7
Műtrágya	97,4	93,1	103,0
Növényvédő szerek	103,8	100,5	102,7
Állatgyógyászat	105,2	101,2	103,3
Takarmány	122,7	85,1	93,1
Mezőgazdasági termékek termelői árindexe	112,8	88,3	93,0
Mezőgazdasági ráfordítások árindexe	106,5	95,6	98,2
Agrárrolló (termelői árindex/ráfordítások árindexe)	105,9	92,3	94,8

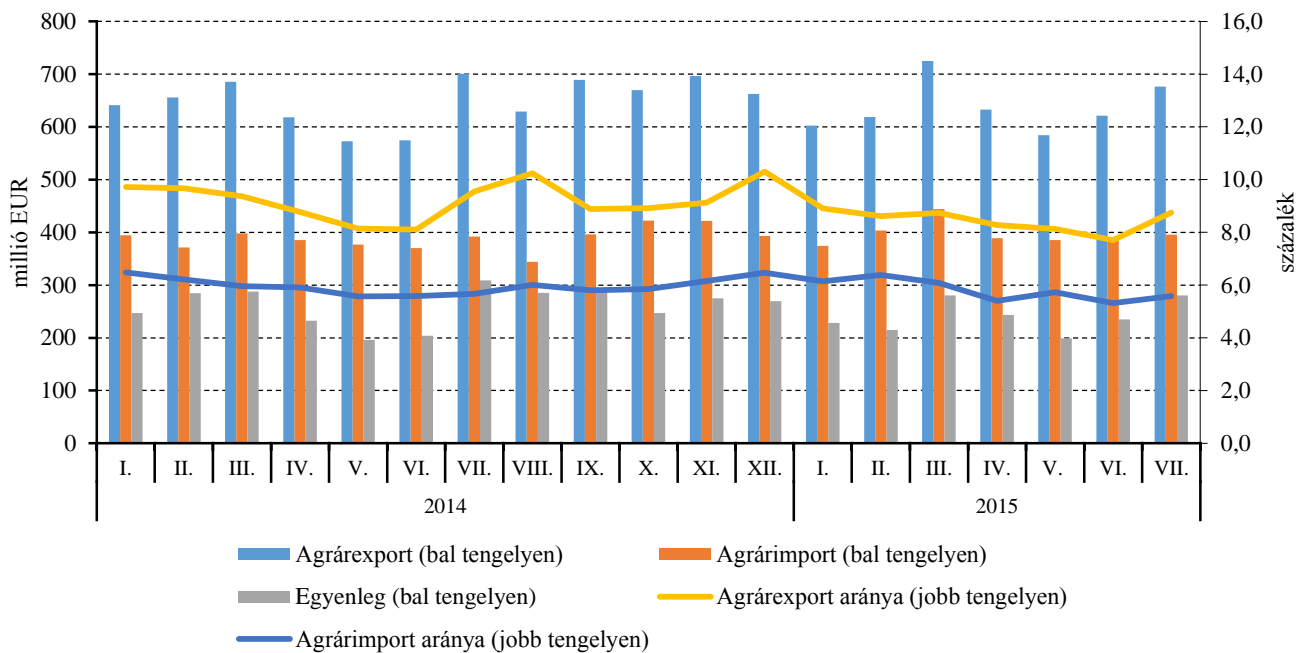
Forrás: KSH

Külkereskedelem

A mezőgazdasági és élelmiszer-ipari termékek kivitelének értéke 4460 millió eurót, behozatalának értéke 2778 millió eurót tett ki 2015 első hét hónapjában, az agrár-külkereskedelem aktívuma 1682 millió euró, 79 millió euróval kevesebb, mint 2014 első hét hónapjában volt. A mezőgazdasági és élelmiszer-ipari termékek exportértéke azonos az egy évvel korábbival, importértéke 3,4 százalékkal nőtt, az egyenleg 4,5 százalékkal maradt el 2014 első hét hónapjának értékétől.

2015 júliusában a mezőgazdasági és élelmiszer-ipari termékek részesedése a teljes nemzetgazdasági exportból 8,7 százalék, az importból 5,6 százalék volt, az export aránya 0,8 az importé 0,1 százalékponttal kisebb, mint 2014 júliusában. 2015 első hét hónapjában a nemzetgazdasági exportból 8,4 százalékkal, az importból 5,8 százalékkal részesedtek a mezőgazdasági és élelmiszer-ipari termékek, az export aránya 0,6, az importé 0,1 százalékponttal kisebb, mint 2014 első hét hónapjában.

3. ábra: Az agrár-külkereskedelem alakulása és részesedése a nemzetgazdaság teljes exportjából és importjából (2014–2015)



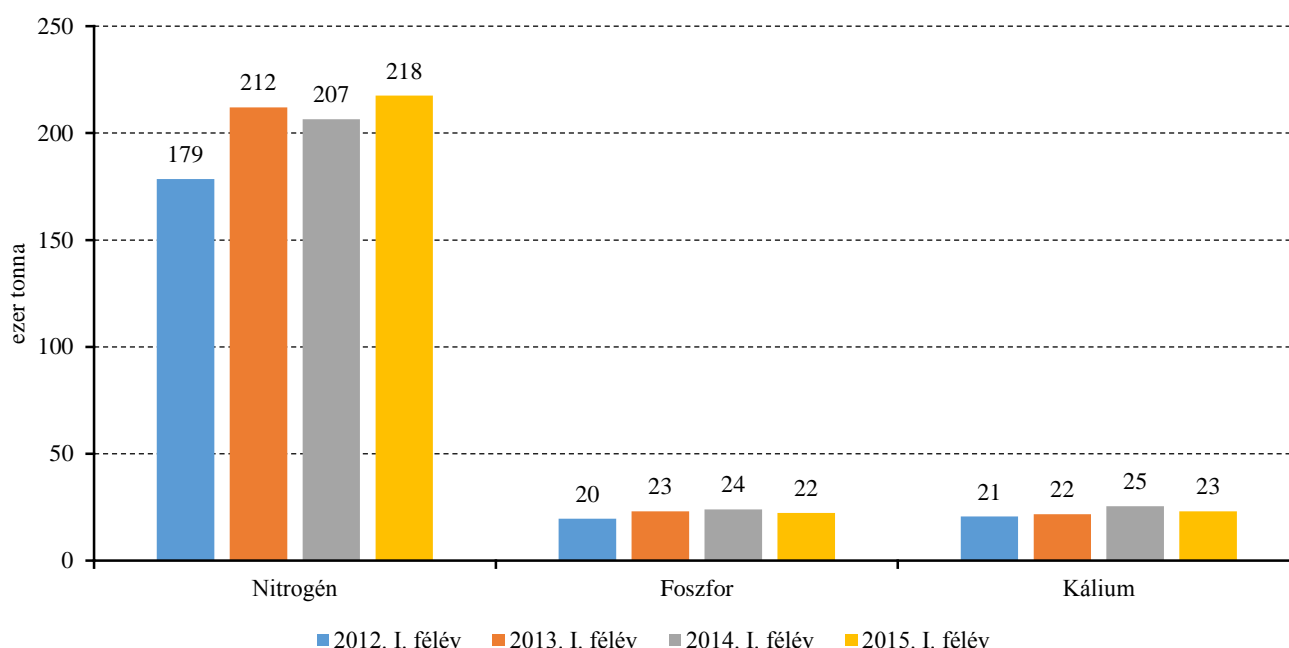
Forrás: KSH-adatok alapján az AKI Statisztikai Osztályán készült összeállítás

A műtrágya-értékesítés alakulása 2015 első félévében

A műtrágya-forgalmazók 819 ezer tonna műtrágyát értékesítettek közvetlenül mezőgazdasági termelők részére 2015 első félévében. Az értékesített mennyiség 3 százalékkal meghaladta az egy évvel korábbit. A műtrágyaárak átlagosan 3 százalékkal emelkedtek, így a műtrágya-értékesítés nettó árbevétele – 73 milliárd forint – 7 százalékkal nagyobb a 2014 első félévi értéknél.

A mezőgazdasági termelők által 2015 első félévében vásárolt műtrágya nitrogén-foszfor-kálium (NPK) hatóanyag-tartalma 263 ezer tonna volt, 7 ezer tonnával (+2,7 százalék) magasabb az egy évvel korábbinál. A nitrogén-hatóanyag-tartalom 5 százalékkal több, de a foszfor-hatóanyag-tartalom 7 százalékkal, a kálium pedig 9 százalékkal kevesebb volt, mint a bázisidőszakban. Az NPK hatóanyagok aránya 2014 első félévében 81:9:10 volt, 2015 első félévében pedig 83:8:9, azaz a nitrogénfelhasználás aránya erősödött.

4. ábra: A mezőgazdasági termelők részére értékesített műtrágya nitrogén-, foszfor-, kálium-hatóanyag-tartalma (2012–2015)



Forrás: AKI Statisztikai Osztály adatgyűjtése alapján

Az év első felében a műtrágya-értékesítés alakulását az egyszerű nitrogénműtrágyák forgalma határozza meg. Az előző évekhez hasonlóan a legnagyobb kereslet a mészammonsalétróm (MAS) iránt volt 2015 első felében is. A teljes műtrágyaforgalom 50 százalékát a MAS tette ki, 407 ezer tonnát adtak el belőle. A második legnépszerűbb termék az ammóniumnitrát, amelyből 86 ezer tonna fogyott, a teljes műtrágya-értékesítés 11 százalékát fedve le. A több komponenst tartalmazó műtrágyák körében legnépszerűbb NPK15-15-15-ösből 29 ezer tonnát adtak el, ami az összetett műtrágyák értékesítésének 26 százalékát, a teljes műtrágya-értékesítés 3,5 százalékát tette ki.

Mezőgazdasági gépforgalmazásunk piaci helyzete

Az előző évben mért rekordforgalom után az idei első felében jelentősen visszaesett a mezőgazdasági gépek eladása Magyarországon. Egyetlen európai mezőgazdasági géppiac sem növekedett tavaly olyan mértékben, mint a magyar. Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból származó támogatás eredményeként – amelyet az MNB növekedési programja is erősített – a

magyarországi mezőgazdasági gép- és alkatrész-beruházások értéke meghaladta a 200 milliárd forintot 2014-ben. Ezzel szemben a gazdálkodók 2015 első felében összesen 54 milliárd forint értékben vásároltak mezőgazdasági gépeket, ez 27 százalékkal maradt el az egy évvel korábbtól. Mind az erőgépeknél, mind a munkagépeknél csökkentek az eladások. A mintegy 140 mezőgép-forgalmazó és -gyártó eladási jelentése alapján készült felmérés szerint a traktoroknál és az önjáró rakodóknál a legnagyobb mértékű a visszaesés (43, illetve 52 százalék). A múlt év első felében 1818 darab új traktort értékesítettek, idén júniusig pedig 1043 darab traktor talált gazdára. A legnagyobb mértékben a 61–90 és a 91–140 LE teljesítménykategóriájú traktorok piaca szűkült (56, illetve 50 százalékkal). A „nagytraktor” kategóriában viszont nőtt az értékesítés. 2015 második felében várhatóan nő a maximum 100 LE motorteljesítményű kertészeti traktorok beszerzése, mert május 18-tól kertészeti gépbeszerzés támogatására lehetett pályázni. Az EMVA erre szánt keretösszege a nagy érdeklődés miatt rendkívül gyorsan kimerült.

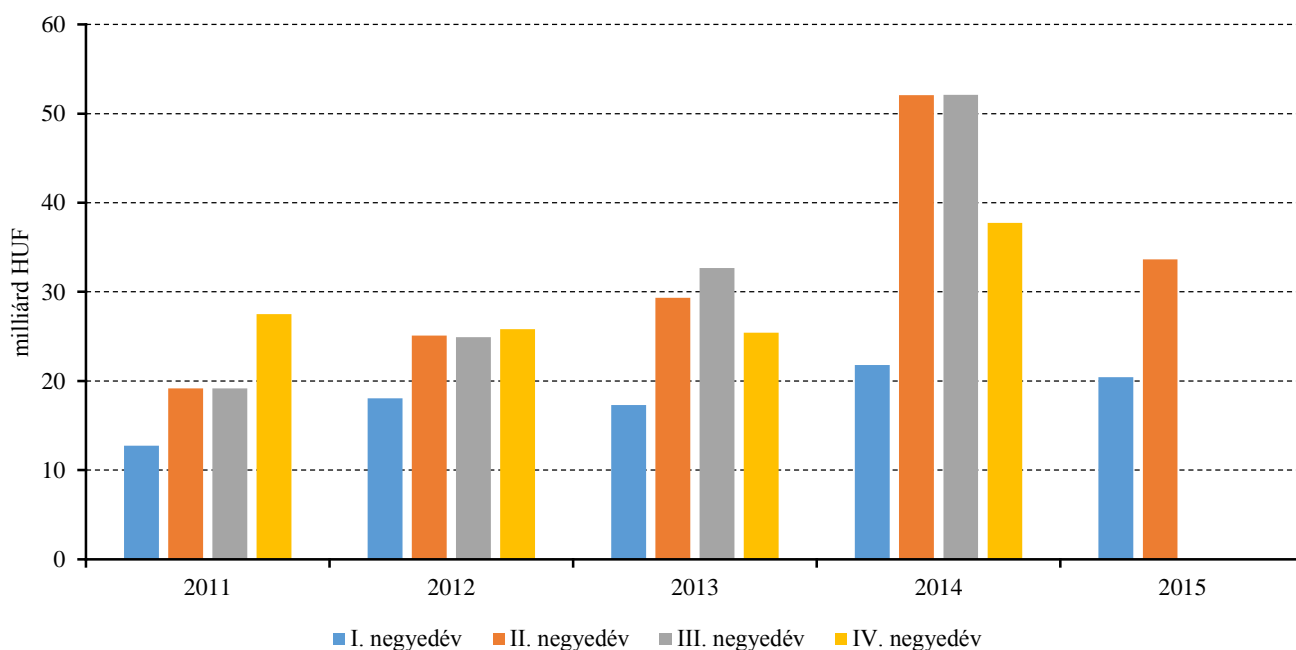
A gabonakombájnok piaca ezzel szemben 38 százalékos bővülést mutat, júniusig 195 darab arató-cséplő gép kelt el, szemben az egy évvel korábbi 141 darabbal. Valamennyi teljesítménykategóriában nőtt a kereslet.

Az alkatrész-értékesítés is élénkült, az első hat hónapban 4 százalékkal, 19,4 milliárd forintra nőtt.

Nemcsak Magyarországon, hanem az Európai Unióban is forgalomcsökkenés tapasztalható a mezőgazdasági géppiacon. A CEMA (Európai Mezőgazdasági Gépgyártók Szövetsége) és a VDMA (Német Gépgyártók Szövetsége) előrejelzése szerint 7 százalékkal csökkenhet a mezőgazdasági gépek eladása az unió

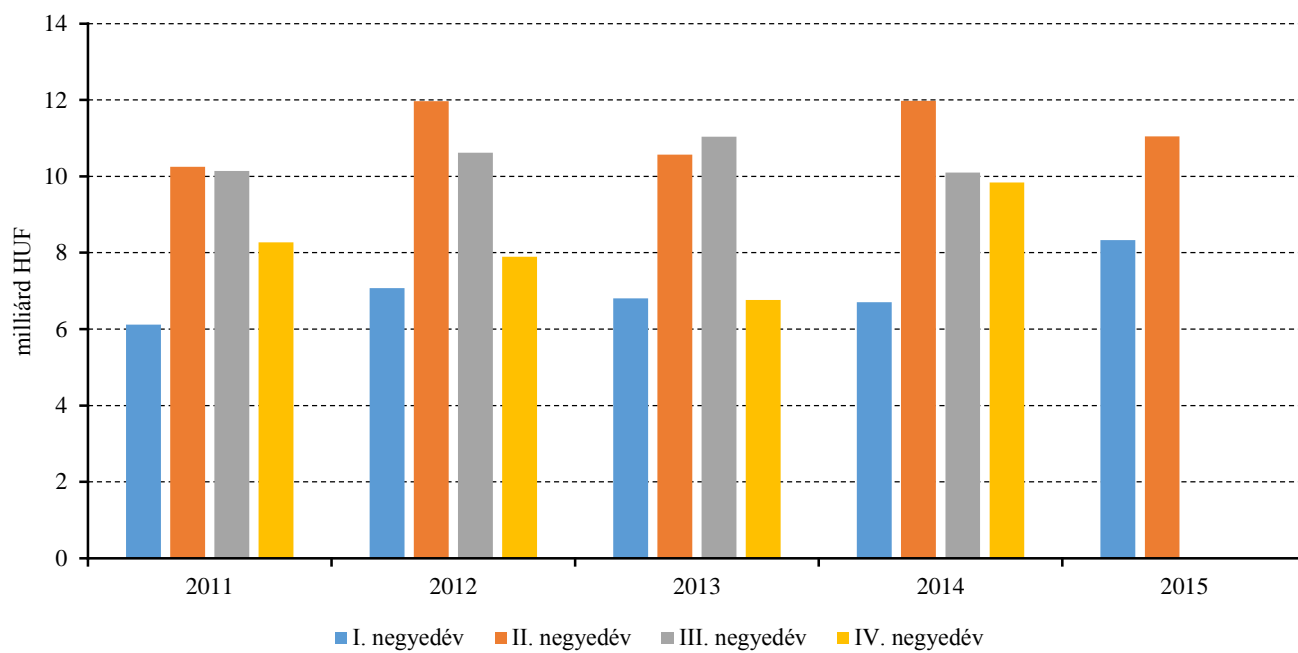
egészében az idén. Ezt tükrözi az első negyedéves, illetve féléves gépértékesítés alakulása is. Az új gépek iránti igény jóval kisebb lett a legtöbb uniós piacon. Az európai traktoreladások 15 százalékkal csökkentek 2015 első negyedévében. A legnagyobb mértékben az Egyesült Királyságban (–18 százalék) csökkent a traktorok értékesítése, de Franciaországban (–15 százalék) és Németországban (–14 százalék) is erős a visszaesés.

5. ábra: A mezőgazdasági gépértékesítés alakulása (2011–2015)



Forrás: AKI Statisztikai Osztály

6. ábra: A mezőgazdasági gépkatrész-értékesítés alakulása (2011–2015)



Forrás: AKI Statisztikai Osztály

II. Mi történt az agrárgazdaságban?

A második fejezetben az elmúlt három hónap főbb agrárgazdasági híreit közöljük egy-egy bekezdés erejéig.

Üvegházhatású gázok kibocsátása az EU mezőgazdaságában

Az üvegházhatású gázok kibocsátása az EU-28-ban széndioxid-egyenértékben kifejezve 4,54 millió tonna volt 2012-ben az ENSZ becslése szerint. Ebből a mezőgazdaság 10 százalékért (széndioxid-egyenértékben 469 ezer tonna) felelős (az erdőkivágások nélkül), ami célzott intézkedések nélkül növekedhet. A kutatás és innováció kulctényezők a fenntartható mezőgazdasági termelés szempontjából, ezért a termelőket ösztönözni szükséges a megfelelő trágyakezelési eljárások alkalmazására és biogázüzemek létrehozására. Az EU mezőgazdasági termelésének csökkenése következtében a termelés és az üvegházhatású gázok emissziója a nem EU-országokba helyeződik át, ami összességében a mezőgazdaságból származó globális kibocsátás növekedéséhez vezet.

Forrás: Agra Facts

Egy USA-ban végzett kutatás szerint a biodízel felhasználása jár az üvegházhatású gáz legkisebb kibocsátásával

A kaliforniai Air Resources Board kutatási eredménye szerint a biodízel üzemanyagként történő felhasználása a benzinnél átlagosan 50–81 százalékkal alacsonyabb üvegházhatásúgáz-kibocsátással jár. A kutatók a vizsgálat során a földhasználat közvetett változásából eredő kibocsátást (ILUC) is figyelembe vették. Az eredményekre hivatkozva az európai gyártókat tömörítő Európai Biodízel-szövetség (EBB) az üzemanyag kedvező hatásainak elismerését szorgalmazza az EU 2020 utáni szabályozásában. Az Európai Bizottság jelenleg dolgozik a keretfeltételeken, amelyek a bioüzemanyagok felhasználását fogják meghatározni a jövő évtizedben. A környezetvédők, akik szerint a biodízel gyártása és az erdőirtás, illetve a mocsarak lecsapolása között szoros kapcsolat mutatható ki, folyamatosan hangsúlyozzák aggályait a szabályozással kapcsolatban. A fenntarthatósággal kapcsolatos bizonytalanságok és korábbi kutatási eredmények nyomán az EU 2015-ben már 7 százalékpontban korlátozta a fővetésben termesztett, élelmiszer- és takarmánynövényekből előállított, úgynevezett első generációs bioüzemanyagok elszámolhatóságát a közlekedés megújulóenergia-felhasználásában, melynek

2020-ra 10 százalékot kell elérnie a tervek szerint.

Forrás: Agra Facts

Az USA további korlátozásokat vezetett be tejtermékekre az EU-val szemben

Az USA újabb vámokat vetett ki a vajra az EU-val és WTO-országokkal szemben, amelynek mértéke vaj esetében 0,51 dollár/kilogramm, tejszín esetében 0,54 dollár/kilogramm. A korlátozás október 5-től december 31-ig hatályos. Az extra vám egy újabb 30 százalékos adót jelent az EU-ból érkező vajra. A lépés főként a legjelentősebb exportáló országokat sújtja, Franciaországot, Németországot, Finnországot és Dániát. Az említett országokból származó vaj az USA harmadik országból érkező importjainak 70 százalékát tette ki 2015 első félévében. A korlátozás néhány országot kivéve (Kanada, Mexikó, Marokkó, Kolumbia, Chile, Peru, Panama, Costa Rica, Ausztrália) minden WTO-országra kiterjed. Az extra vámok alól mentesülő országok nemrégiben írtak alá szabadkereskedelmi egyezményt az USA-val. Az EU jelenleg is tárgyalásokat folytat az USA-val a tejtermékeket is érintő nem vám jellegű korlátozások feloldásáról, amelyek hátrányosan érintik az EU-ból érkező árukat. A jelenlegi korlátozások értelmében az EU-ból származó sajtoknak két hónapot karanténban kell tölteniük az USA-ba történő belépés előtt, továbbá igazságtalan címkézési korlátozásokkal néznek szembe és különböző vizsgálatoknak vetik alá a termékeket.

Forrás: Agra Facts

Az európai fogyasztók több mint fele nem érti az élelmiszereken elhelyezett dátumokat

Az európaiak csupán 47 százaléka tudja az élelmiszereken elhelyezett „minőségét megőrzi” jelzés jelentését és mindössze 40 százalékuk van tisztában azzal, hogy a felhasználhatóság dátuma milyen információt hordoz számukra. Az Eurobarometer által készített kutatás megerősítette, hogy nagy szükség van a fogyasztók célzottabb oktatására, hogy értelmezni tudják az élelmiszereken található jelöléseket. A lépéseket az is indokolta teszi, hogy 2020-ra az élelmiszer-hulladék mértéke meghaladja majd a 120 millió tonnát.

Forrás: Agra Facts

A Farm Europe októberben vitát kezdeményezett a TTIP-ről az Európai Parlamentben

A szervezet véleménye szerint a földrajzi árujelzők védelme az EU számára kiemelten fontos, főleg az olyan termékcsoportok esetében, amelyek húzóágazatnak számítanak a világpiacra. Fontos továbbá, hogy az EU-nak a mezőgazdaságról szóló tárgyalások során nem szabadna védekező pozícióba szorulnia, sem csak az olyan termékek érdekvédelmére szorítkoznia, amelyek már jelenleg is erős piaci részesedést szereztek az USA-ban. Azt is kiemelték, hogy a tárgyaló feleknek közös érdekeken alapuló egyezséget kellene elérnie a piacra jutás területén, de Brüsszelnek szem előtt kell tartania, hogy a megállapodás számos veszélyt rejt magában, amit nem szabad alábecsülni. A veszélyeztetett szektorok esetében védelmi mechanizmusokat szükséges beépíteni az egyezménybe, emellett az uniós agrárpolitikának segítséget kell nyújtania a piaci szereplőknek, hogy alkalmazkodni tudjanak az új versenyhelyezethez. Így például a hústermékeknél javasolt, hogy a vámleépítés helyett csak kedvezményes vámkvótát nyújtson az EU az USA termelőinek, a kvótanyitási folyamata legyen elnyújtva, ezalatt pedig hathatós támogatást kellene nyújtani a szektor szereplőinek, hogy felkészülhessenek az USA-ból érkező termékekkel való versenyre. A tejtermékek, zöldségek és gyümölcsök esetében az EU a teljes piaci liberalizációban érdekelt és a nem vám jellegű akadályok (szükségtelen hatósági előírások, hozszadalmas növény-egészségügyi eljárások) leépítésében. A gabonafélék és olajnövények tekintetében a Farm Europe teljes vámleépítésre számít, és ez inkább előnyt jelenthetne a szektornak, főleg a biodizel gyártásának felfutása miatt, bár felhívja a figyelmet arra, hogy a Farm Bill bizonyos piactorzító intézkedéseire hivatkozva érdemes lehet egyes szenzitív termékek esetében kivételek érvényesítésére. A keményítő- és bioetanol-szektorok felkészülési időre van szüksége, hogy versenyképessé váljon az USA-ból érkező importtal szemben, mindemellett az EU-ban történő bioetanol-előállítás előnyeit és kockázatait objektíven kell értékelni, figyelembe véve az EU állattenyésztésének fehérjedeficitjét.

Forrás: Farm Europe

A sertéshús-minősítési rendszer megújítása

Tisztulhat a piac, ha bevezetik a vágóhidak részére kötelező érvényű sertéshús-minősítési rendszert. Ma ugyanis a minőség helyett egyedi alkuk határozzák meg a sertés árát, az állattartók ráadásul sok esetben azt

sem tudják, hogy milyen szempontok alapján szabta meg azt a felvásárló. A sertéshús-minősítési rendszer megújításán dolgozik az ágazat. Az erről szóló javaslatot korábban Horváth István miniszteri biztos terjesztette elő. A miniszteri biztos előterjesztésében egy olyan rendszer kiépítése szerepel, amelyben a minősítést a sertéstartók felügyelik és minden vágóhidra kötelező érvényű előírásokat tartalmaz, az állattartók pedig már másnap ellenőrizni tudják a minőség eredményét. A rendszer megújítását a Vágóállat és Hús Szakmaközi Szervezet és Terméktanács (VHT) is régóta szorgalmazza. Németh Antal, a terméktanács elnöke elmondta: az új rendszer kialakítása során az unió vonatkozó előírásait is figyelembe véve a legteljesebb vágás utáni minősítésre kell törekedni, ami a feketegazdaság elleni törekvésekben is komoly előrelépést jelenthet. Szavai szerint az uniós gyakorlatnál szigorúbb feltételek mentén is kialakítható lenne a hazai szabályozás, hisz a hús minősítése nagyon fontos feltétele a transzparens húsiparnak. Megállt a sertéshús árának csökkenése, lassú emelkedés indulhat. Szavai szerint a mostani gyakorlat mellett, hogy jelentős visszaélésekre ad lehetőséget, az állattenyésztők fejlődését, a minőségi állattartást is hátráltatja. A VHT által néhány éve bevezetett Kiváló Minőségű Sertés (KMS) védjegy is a minőség felé szeretné terelni a hazai sertéshústermelést.

Forrás: agroinform.com

Nő a világ baromfi-hús-termelése

Az Amerikai Egyesült Államok agrárminisztériumának októberben megjelent rövid távú projekciója szerint a világ baromfi-hús-termelése 87,9 millió tonnára (+1,6 százalék) emelkedhet az idén. A főbb baromfi-húselőállító országokban (USA, Brazília, Kína, EU) várhatóan bővül a kibocsátás. A termelés növekedése ellenére a nemzetközi piacon a baromfi-hús-kereskedelem lanyhulására lehet számítani: a baromfi-húsexport 2,3 százalékkal, a baromfi-húsimport 2,9 százalékkal mérséklődhet az idén az egy évvel korábbihoz viszonyítva.

Forrás: usda.mannlib.cornell.edu

Csökken a világ marhahústermelése

Az Amerikai Egyesült Államok agrárminisztériumának októberben megjelent rövid távú előrejelzése szerint a világ marha- és borjúhústermelése 58,4 millió tonnára (-2,2 százalék) mérséklődhet az idén. A főbb marhahústermelő országok többségében (USA, Brazília, Kína) várhatóan csökken a kibocsátás, míg az Európai Unióban

több mint 1 százalékkal emelkedhet a marhahústermelés. A marhahús-kereskedelem lanygulására számítanak a szakértők: a marhahúsexport 3,9 százalékkal, a marhahúsimport 4,3 százalékkal mérséklődhet az idén az egy évvel korábbihoz képest.

Forrás: usda.mannlib.cornell.edu

Szigorítás várható a burgonyapiacon

Változhatnak az étkezési burgonya forgalomba hozatali szabályai – derült ki a kormány.hu-n olvasható dokumentumból. A Földművelésügyi Minisztérium tervezete elsősorban a minőségi kritériumokra és a csomagoláson feltüntetett jelölésekre terjed ki. Eszerint csak olyan étkezési burgonya hozható kereskedelmi forgalomba, amely a fajtának megfelelő megjelenésű, ép, nincs eltávolított része, nem hiányos, tiszta és kemény. Az étkezési burgonya legkisebb átmérője nem lehet kevesebb 3,5 centiméternél. Az előre csomagolt és az ömlesztett árunál egyaránt egy tétel kizárólag azonos eredetű, fajtájú, minőségű, héj- és hússzínű burgonyagumót tartalmazhat. A csomagoláson minden esetben fel kell tüntetni a megnevezést, a fajtanevet, a csomagoló és a forgalmazó nevét és címét, valamint a csomagolás időpontját, a származási országot és a burgonya főzési típusát. A tárca indoklása szerint a cél az, hogy kizárólag megfelelő minőségű, osztályozott burgonya kerülhessen a vásárlók kosarába. Korábban ugyanis többször előfordult, hogy ipari felhasználásra szánt vagy vetőburgonyát akartak eladni a trükkös kereskedők étkezésiként. A minisztérium szerint ezt tükrözik azok a lakossági bejelentések is, amelyek a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatalhoz és a Földművelésügyi Minisztériumhoz érkeztek be az elmúlt időszakban. Ráadásul ha a forgalmazott termékek esetében sikerül emelni a minőség színvonalát, az hosszú távon a termék exportlehetőségeit is javíthatja. Az idén mintegy 18 ezer hektárról takarítanak be burgonyát a gazdálkodók hazánkban. A vetésterület évek óta folyamatosan csökken, a 2010-es évek elején még elérte a 25 ezer hektárt. A Földművelésügyi Minisztérium korábbi tájékoztatása szerint a burgonya termésátlaga az idén alacsonyabb lesz az előzetesen becsült értékeknél, és a ténylegesen betakarított mennyiség is kisebb lesz a vártnál. A becsült országos termésátlag hektáronként 22,66 tonna, ugyanakkor azokon a területeken, ahol a gazdálkodók nem tudták öntözéssel enyhíteni az aszály okozta károkat, még ennél is kevesebb burgonyát takaríthatnak be.

Forrás: magyaridok.hu

Fordulatot hozhat az uniós támogatás a hagymapiacon

Az áruházak többsége évek óta olcsó importhagymát kínál vásárlóinak, a hagyományos magyar fajtákkal pedig csupán egy-két kisebb piacon találkozhat a fogyasztó. A versenyképes termelést az öntözhető területek alacsony száma is nehezíti, a gazdálkodók abban reménykednek, hogy az európai uniós forrásból finanszírozott korszerűsítő beruházások lökést adnak az ágazat fejlődésének. Míg a rendszerváltáskor 6000 hektáron foglalkoztak vöröshagyma termesztésével az országban, ma már csupán 1800–2000 hektáron terem a zöldségből – hívta fel lapunk figyelmét Fekete János, a Hagyma Terméktanács elnöke. Magyarország külkereskedelmi egyenlege friss vagy hűtött vöröshagymából évek óta negatív. Az elmúlt években jelentős importra szorult az ország, rendre több ezer tonna kerül a külföldi piacokról a hazai boltokba. A legtöbb vöröshagymát Németország és Hollandia szállítja hazánkba. A hazai hagymatermesztés a rendszerváltás után kezdett visszaszorulni, a 2004-es európai uniós csatlakozás után pedig drasztikusan csökkent. Miután beléptünk az unióba, tömegével jelentek meg a nagy multinacionális üzletláncok, amelyek a drágább magyar hagyma helyett olcsóbb exporttal töltötték fel polcaikat – jegyezte meg a szakember.

Forrás: magyaridok.hu

Tíz százalékkal emelkedhet a bor ára

A Hegyközségek Nemzeti Tanácsa elnökének nyilatkozata szerint országosan több szőlő termett, bár ennek mértéke borvidékenként változik. Átlagosan 10 százalékkal magasabb a termésátlag, ugyanakkor vannak olyan területek, ahol a korai fajtáknál a szárazság miatt kevesebb lé kinyerésére lehetett számítani. Nagy a kereslet a szőlőre mind a Kunsági, a Mátrai, az Egri, a Balatoni, de a Szekszárdi borvidéken is, főleg a jelentős kereskedelmi potenciállal rendelkező pincészeteknél. A szőlő felvásárlási ára átlagosan 15 százalékkal nőtt az idén, ezért a borászatok is áremelésre kényszerülnek, hogy jövedelmezőségüket fenntarthassák. A szervezet szerint a bor árának emelésére minden minőségi kategóriában szükség lehet, mértéke pedig 7–10 százalék között mozoghat.

Forrás: teol.hu

III. Szemelvények az AKI munkáiból

Ebben a fejezetben az AKI gondozásában megjelent tanulmányok, háttéranyagok, agrárgazdasági információk fontosabb megállapításait ismertetjük.

Az ökoszisztéma-szolgáltatások

Az Agrárgazdasági Kutató Intézet természeti erőforrásokkal foglalkozó munkacsoportja az ökoszisztéma-szolgáltatások átfogó vizsgálatának megalapozása céljából felmérte és összesítette a témakörben lezajlott nemzetközi és hazai kutatások főbb eredményeit.

A korábbiakban használt, „a természet szolgáltatásai”, „a természet nyújtotta szolgáltatások” és hasonló fogalmak előfutárai a mai értelemben használt ökoszisztéma-szolgáltatások kifejezésnek. A Millenniumi Ökoszisztéma Felmérés megfogalmazásában ökoszisztéma-szolgáltatások azok a hasznok, amelyeket az emberek az ökoszisztémából megszereznek (MEA, 2003, p 3.). A MEA

2005-ös kutatása megállapítja, hogy az ökoszisztéma-szolgáltatások 60 százalékát (édesvíz, halállomány, levegő- és víztisztítás, klíma) nem fenntartható módon használja az emberiség.

Az emberiség mindig is használta a természet nyújtotta szolgáltatásokat, mint a levegő, ivóvíz, élelem, talaj, de a növekvő népesség és az általa a környezetre gyakorolt negatív hatás felhívta a szakemberek figyelmét az ökoszisztéma sérülékenységre. Az ökoszisztéma-szolgáltatásokhoz kapcsolódóan egyre intenzívebb kutatások folynak, amelyek kiemelt figyelmet fordítanak az ilyen szolgáltatások pénzbeli meghatározására, mivel ezzel a társadalom minden rétege, de különösen a döntéshozók számára megmutatható a természeti erőforrások értéke. A természeti erőforrásokkal kapcsolatban az ökológiai közgazdaságtan természetes mértékegységekben próbálja leírni az ökoszisztéma-gazdaság-társadalom kapcsolatát, míg a neoklasszikus és újklasszikus elvekre épülő környezet-gazdaságtan monetáris értéken igyekszik ezt a kapcsolatot meghatározni.

Az ökoszisztémában végbemenő változások növelik az ökoszisztéma nem lineáris változásainak valószínűségét (gyorsuló, hirtelen és esetleg visszafordíthatatlan változások), aminek súlyos következményei lehetnek az emberi jólétre (betegségek kialakulása, hirtelen változások a vízminőségben, „holt zónák” kialakulása a parti vizek-

ben, a halászat összeomlása, a regionális éghajlat megváltozása). Éppen ezért nemcsak a szolgáltatások értékének meghatározása fontos, hanem olyan indikátorrendszer kidolgozása is, amellyel egységesen mérhetők az ökoszisztéma-szolgáltatások és ezáltal nyomon követhetők a változások is. Különösen fontos az ökoszisztéma és a mezőgazdaság, az élelmiszer-termelési rendszerek kapcsolatának, kölcsönhatásának vizsgálata, hiszen az ökoszisztéma ad teret a mezőgazdasági termelésnek, ugyanakkor a mezőgazdasági termelés legtöbbször negatívan hat vissza az ökoszisztémára.

Helyzetelemzés Magyarország élelmiszer-gazdasági külkereskedelméről és jövőbeli lehetőségeiről

A Földművelésügyi Minisztérium 2014 decemberében kérte fel az AKI-t, hogy segítse az agrár-külkereskedelem fejlesztési programjának kidolgozását. Ennek keretében első körben az intézet Élelmiszerlánc Elemzési és Agrárpolitikai Kutatási Osztályának együttműködésében elkészült egy részletes helyzetelemzés a jelenlegi és potenciális exportlehetőségekről.

Magyarország 2014-ben 7,8 milliárd euró értékben exportált mezőgazdasági és élelmiszertermékeket. A magyar export a közelmúltban és jelenleg is erősen EU-centrikus volt és maradt, 2014-ben az összes magyarországi agrár- és élelmiszertermék-export közel 85 százaléka, mintegy 6,6 milliárd euró értékben más EU-tagországok felé irányult. A maradék 15 százaléknyi export döntő része, együtt több mint 60 százaléka is az egyéb európai országokba vagy szovjet utódállamokba – azon belül is elsősorban Oroszországba és Ukrajnába – jut, azaz a világ összes többi térségébe kivitelünknek kevesebb mint 6 százaléka irányul. E 6 százalékon belül jelentősebb részarányt a Közel- és a Távol-Kelet képvisel, Amerika, Afrika és az egyéb régiók felé minimális a magyarországi kivitel. Ez a piacszerkezet a magyarországi élelmiszer-gazdasági kivitel némileg kiszolgáltatottá teszi. A szállítási rádiusz alakulása több különböző okra vezethető vissza, a magyarázat részben terméktől is.

Első és legfontosabb probléma az ország logisztikai helyzete: a tengeri kikötők hiánya, a folyami kikötők korszerűtlensége miatt a közúti és vasúti szállítás a fő módszer Magyarországon, ami tömegáru szállítására kevésbé alkalmas. A feldolgozatlan vagy alacsony feldolgozottságú termékek részben eltarthatósági korlátok, részben a termékegységre eső magas szállítási költségek miatt nagyobb távolságra gazdaságosan nem szállíthatók.

A fentiekhez szorosan kapcsolódik a magyarországi agrár- és élelmiszerexport másik fő jellemzője, hogy – bár ez az arány 2010 és 2014 között javult – még mindig az EU-átlagnál jóval kisebb arányban exportál Magyarország feldolgozott termékeket. Magyarország kivitele feldolgozott termékekből az összes exporton belül 69 százalék volt 2014-ben, és ez a részesedés azonos volt az EU-ba és az EU-n kívüli piacokra irányuló export esetében is. Az EU esetében ezzel szemben az intra kereskedelem 79 százalék, az extrában pedig 81 százalék volt 2014-ben a feldolgozott cikkek aránya érték alapján, azaz a harmadik országok piacára nagyobb részben szállítottak magasabb hozzáadott értékű termékeket, ami azért is előnyös, mert az értékesebb árucikkek jobban „elviselik” a magasabb szállítási költségeket.

A magyarországi export termékszerkezete komoly gátja lehet a célpiacok sikeres diverzifikációjának, hiszen az olcsó, feldolgozatlan termékek lehetséges szállítási rádiusza viszonylag kicsi, emellett növeli a kiszolgáltatottságot, hiszen a feldolgozatlan, homogén termékek beszállítója bármikor, bármilyen piaci trend hatására bekövetkezett változás miatt könnyen lecserélhető. Az értékes, feldolgozott termékek magyar exportját több tényező nehezíti. Magyarország élelmiszeriparának egy része komoly hatékonysági versenyhátránnyal küzd, ezért a tömegcikkek piacán árban nem versenyképes, különleges minőségi többletet csak kevés termék képes felmutatni. A magasan feldolgozott termékek exportpotenciálját csökkenti, hogy a magyarországi élelmiszeripar innovációs készsége gyenge, a magyar termékek kevésbé ismertek külföldön és a marketingjük sem elégséges. Kivételként említhetők azok a réspiaci termékek, amelyek kivételes minőségi többletük révén megtalálják helyüket külföldön is, és a Magyarországon jelen lévő multinacionális cégek termékei, amelyek értékesítését az anyacég koordinálja.

Módszertani munkacsoport alakult az élelmiszer-pazarlás és -veszteségek felmérése céljából

Az élelmiszer-pazarlás és -veszteség csökkentéséért megnevezésű FÓRUM 2014 márciusában jött létre a Földművelésügyi Minisztérium és a Magyar Élelmiszerbank Egyesület kezdeményezésére. Az élelmiszer-pazarlás és -veszteségek csökkentése az élelmiszerlánc hatékonyságának növelése útján elősegítheti az élelmiszerbiztonság javítását, valamint az élelmiszerek előállításával és disztribúciójával előidézett környezeti terhelés mérséklődését.

A FÓRUM egyik legfontosabb feladata az élelmiszer-pazarlás és -veszteségek mennyiségének és keletkezési helyének meghatározása Magyarországon. Ennek érdekében 2015. szeptember 14-én az Agrárgazdasági Kutató Intézetben a FÓRUM-hoz csatlakozó piaci szereplők részvételével megalakult az a munkacsoport, amely kidolgozza, hogy mely módszerekkel, adatfelvételi eljárásokkal lehet a leghatékonyabban és a legpontosabban mérni a Magyarországon keletkező élelmiszer-hulladékok mennyiségét.

A módszertani munkacsoport alakuló ülésén előadást tartott Cseh Balázs, a Magyar Élelmiszerbank Egyesület elnöke, aki elmondta, hogy az Európai Unióban jelenleg is fut egy az unió által finanszírozott többéves nemzetközi kutatási projekt, a FUSIONS, amelynek témája az élelmiszer-pazarlás csökkentése. Ez a projekt 2016-ban zárul és ezt követően kezdődhet meg az eredmények uniós gyakorlatba való átültetése. Addig is nagyon fontos azonban, hogy a kutatás állását nyomon kövessük, hiszen a kormányzat számára is fontos cél a veszteségek mérséklése. Ahhoz, hogy érdemi akciókat lehessen indítani, először fel kell mérni a veszteségek volumenét, a keletkezés helyét és okait az élelmiszerlánc egyes szakaszain, mert csak így határozható meg, mely pontokon lehet a legnagyobb hatást elérni a tervezett kormányzati beavatkozásokkal.

A magyarországi élelmiszer-pazarlásról utoljára az Európai Unió készített becslést, 2006. évi adatokra alapozva. E szerint 1,8 millió tonna volt az élelmiszer-pazarlás nagysága Magyarországon, ebből 400 ezer tonna volt a háztartások felelőssége.

Nők a mezőgazdaságban

Az Agrárgazdasági Kutató Intézet a Földművelésügyi Minisztérium Közigazgatási Államtitkárságának felkérésére vizsgálta a nők mezőgazdaságban való részvételét. A kutatás eredménye szerint Magyarországon a mezőgazdaság mintegy 49,4 ezer nő számára kínál foglalkoztatottként munkahelyet, 129,6 ezer nő gazdaságvezetőként kapcsolódik az ágazathoz, közel 350 ezren pedig segítő családtagként vesznek részt a gazdaságok működtetésében. A hazai tendenciákat tekintve a nők munkaerőpiaci helyzetét az európai uniós átlag alatt maradó gazdasági aktivitás mellett a munkaerőpiacra lépési esélyeket kedvezően befolyásoló képzettségiszint-emelkedés jellemzi, ami ugyanakkor a béralkuk kimenetelét csak mérsékelten befolyásolja.

Az Európai Unió legtöbb tagállamában a mezőgazdasággal foglalkozó háztartásokban férfiak látják el a gazdaságvezetői feladatokat. A női gazdaságvezetők aránya a 65 éves és annál idősebb korcsoportokban a legmagasabb (30 százalék), összefüggésben a nők magasabb várható élettartamával. A foglalkoztatási adatok vonatkozá-

sában a tagállamok között markáns különbségek mutatkoznak. Jellemzően azokban a tagországokban (például Lengyelország, Románia, Görögország) magas a nők mezőgazdasági foglalkoztatottsága, amelyekben az ágazat nemzetgazdasági súlya nagyobb az uniós átlagnál, illetve ahol (például Ausztria, Hollandia, Németország) szerephez jutnak az egyenletesebb munkaerő-lekötést lehetővé tevő, gazdasághoz kapcsolódó kiegészítő tevékenységek (például turizmus, szociális, szabadidős szolgáltatások).

Az Európai Unió legtöbb tagállamához hasonlóan Magyarországon is tapasztalható, hogy a mezőgazdaságban foglalkoztatottként szerepet vállaló nők körében jóval kisebb arányú (30,7 százalék) a teljes munkaidős foglalkoztatás, mint a férfiak (94,2 százalék) körében. A női munkavállalók túlnyomórészt eltartottként, járadékosként, segítő családtagként vesznek részt a gazdaságban jelentkező munkaerőigények kielégítésében. Az ágazati foglalkoztatási struktúrában elfoglalt alacsonyabb pozíció kedvezőtlenül hat a nők kereseti pozíciójára, amit csak részben kompenzál a női munkaerő férfiakénál lényegesen kedvezőbb képzettségi szerkezete.

IV. Az agrárgazdaságot jellemző adatok

Az Agrárgazdasági Figyelő negyedik fejezete táblázatokból áll, éves adatok összeállítását tartalmazza és az elmúlt három év összehasonlítását teszi lehetővé. Ez a rész állandó szerkezetű és minden negyedévben a legfrissebb adatok megjelenésének függvényében módosul.

8. táblázat: **A mezőgazdaság aránya a nemzetgazdaságban (2012–2014)**

Év	A mezőgazdaság részaránya			Élelmiszer-ipari termékek, ital, dohányáru részaránya	
	GDP-termelésben	beruházásban	foglalkoztatottságban ^{a)}	foglalkoztatottságban	exportban ^{b)}
	folyó áron, %		%	folyó áron, %	
2012	3,8	5,8	5,0	3,2	8,2
2013	3,7	5,9	4,7	3,3	8,1
2014	3,7	6,1	4,6	3,5	9,0

^{a)} A munkaerő-felmérés adatai (erdőgazdálkodással együtt).

^{b)} SITC (ENSZ-nómenklatúra) szerint. Nem tartalmazza az olajos magokat, állati olajokat és zsírokat, növényi olajat és zsírt, feldolgozott állati és növényi melléktermékeket.

Forrás: KSH, AKI

9. táblázat: **Foglalkoztatottak száma nemzetgazdasági ágak szerint (2013–2015)**

Megnevezés	2013		2014		2015	
	április–június					
	ezer fő	előző év = 100%	ezer fő	előző év = 100%	ezer fő	előző év = 100%
Mezőgazdaság	191,2	97,7	187,3	98,0	206,4	110,2
Ipar	1 149,2	101,3	1 241,8	108,1	1 253,1	100,9
Élelmiszeripar	126,7	108,9	141,5	111,7	139,8	98,8
Nemzetgazdaság	3 888,7	101,8	4 175,2	104,8	4 500,7	103,1

Forrás: KSH

10. táblázat: **Agrár- és vidékfejlesztési támogatások összege és forrásai (2013–2015)**

millió HUF

Forrás	Támogatások		
	uniós	hazai	összesen
2013			
Nemzeti támogatások	–	66 336	66 336
EU-társfinanszírozású támogatások	157 910	61 832	219 742
Közvetlen EU-kifizetések	400 045	–	400 045
Összesen	557 955	128 168	686 123
2014			
Nemzeti támogatások	–	55 760	55 760
EU-társfinanszírozású támogatások	196 093	71 290	267 383
Közvetlen EU-kifizetések	407 368	–	407 368
Összesen	603 461	127 050	730 511
2015. I. negyedévi kifizetés			
Nemzeti támogatások	–	21 309	21 309
EU-társfinanszírozású támogatások	45 288	17 994	63 282
Közvetlen EU-kifizetések	175 978	–	175 978
Összesen	221 266	39 303	260 569

Forrás: FM-adatok alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán

11. táblázat: **Földterület művelési ágak szerint (2013–2015)**

ezer hektár

Megnevezés	2013	2014	2015
Szántó	4 326	4 331	4 332
Gyümölcsös	92	93	92
Szőlő	82	81	81
Gyep	759	761	762
Mezőgazdasági terület	5 340	5 346	5 346
Erdő	1 934	1 938	1 940
Nádas	65	65	65
Halastó	37	37	36
Termőterület	7 376	7 386	7 388
Művelés alól kivett terület	1 927	1 917	1 916
Földterület összesen	9 303	9 303	9 303

Forrás: KSH

12. táblázat: **Őszi vetésterület (2013–2015)**

	ezer hektár		
Megnevezés	2013	2014	2015
Őszi vetés összesen	1 690	1 728	1 619
Gabonafélék vetése	1 457	1 499	1 383
ebből: búza	1 082	1 082	979
durumbúza	15	19	17
rozs	36	43	34
tritikálé	123	132	115
őszi árpa	201	224	239
Repce	233	212	236

Forrás: AKI Statisztikai Osztály

13. táblázat: **Műtrágya-értékesítés alakulása (2012–2014)**

Megnevezés	2012	2013	2014
Műtrágya-hatóanyagban, ezer tonna	438	490	487
Ebből: nitrogén	313	343	327
foszfor	59	76	82
kálium	66	71	78
Egy hektár mezőgazdasági területre kijuttatott hatóanyag, kg	83	92	91
Egy hektár szántó-, konyhakert-, gyümölcsös- és szőlőterületre kijuttatott hatóanyag, kg	96	107	106

Forrás: AKI Statisztikai Osztály

14. táblázat: **Növényvédőszer-értékesítés szercsoportonkénti alakulása (2012–2014)**

	tonna		
Megnevezés	2012	2013	2014
Értékesített növényvédő szer	22 994	23 392	29 093
Ebből: Gombaölő szer	4 475	4 717	5 744
Rovarölő szer	4 621	4 832	6 385
Gyomirtó szer	9 670	9 115	9 116
Egyéb szer	4 228	4 728	7 847

Forrás: AKI Statisztikai Osztály

15. táblázat: **Növénytermelés hozamai (2012–2014)**

Megnevezés	Betakarított mennyiség			Termésátlag		
	ezer tonna			tonna/hektár		
	2012	2013	2014	2012	2013	2014
Kalászosok	5 649	6 819	7 257
ebből: búza	4 011	5 058	5 262	3,8	4,6	4,7
árpa	996	1 062	1 275	3,6	4,1	4,4
Egyéb szántóföldi növények						
Burgonya	548	487	567	20,5	21,7	25,6
Cukorrépa	882	991	1 067	47,0	52,7	69,2
Szója	68	78	115	2,8	2,1	2,7
Napraforgó	1 317	1 484	1 597	2,1	2,5	2,7
Kukorica	4 763	6 756	9 315	4,0	5,4	7,8
Silókukorica és csalamádé	2 225	2 383	2 584	21,4	23,4	30,4
Zöldségfélék						
Csemegekukorica	434	497	467	14,6	16,0	15,2
Paradicsom	109	136	153	70,6	67,0	72,0
Zöldpaprika	79	77	84	33,2	34,0	39,0
Vöröshagyma	57	60	62	22,6	25,8	21,0
Gyümölcs						
Őszibarack	16	44	39	2,5	8,2	7,1
Alma	651	592	780	18,1	17,7	23,5
Körte	15	28	21	4,5	9,2	7,2
Szőlő	356	451	406	4,9	6,5	5,7

Forrás: AKI Statisztikai Osztály, KSH

16. táblázat: Főbb mezőgazdasági gépek értékesítése (2013–2015)

Megnevezés	Értékesítés mezőgazdasági végfelhasználóknak ^{a)}		
	2013. I. félév	2014. I. félév	2015. I. félév
Kerekes traktorok	823	1 818	1 043
Gabonakombájnok	171	141	195
Önjáró rakodók	144	294	142
Talajművelő gépek	1 514	1 782	1 444
ekék	109	136	174
tárcsás talajművelők	177	268	205
magágykészítők	308	279	250
Vető- és ültetőgépek	540	497	354
gabonavető gépek	59	90	71
kukoricavető gépek	400	315	228
Tápanyag-visszapótlási gépek	544	500	449
műtrágyaszóró gépek	525	442	415
Növényvédő és -ápoló gépek	867	1 275	794
szántóföldi permetezőgépek	281	348	274
Betakarítógép-adapterek	72	89	84
Kukoricacső-törő adapterek	17	29	30
Napraforgó-betakarító adapterek	24	18	28
Szálaskarmány-betakarítók	892	1 198	639
fűkaszák	452	675	393
rendkezelők, rendterítők, rendsodrók	367	438	191
Bálázók	212	432	165
Mezőgazdasági pótkocsik	219	416	316

^{a)} Használt gép értékesítése, viszonteladás és külföldi – uniós és unión kívüli – eladás nélkül.

^{b)} Az adatvédelmi törvény miatt az adat nem megjeleníthető.

Forrás: AKI Statisztikai Osztály

17. táblázat: Magyarország állatállománya (2013–2015)

ezer darab

Megnevezés	2013		2014		2015
	június 1.	december 1.	június 1.	december 1.	június 1.
Szarvasmarha	763	783	789	802	818
Ebből: tehén	336	345	356	359	366
Sertés	2 891	3 013	3 060	3 136	3 124
ebből: anyakoca	193	191	202	200	204
Juh	1 210	1 271	1 246	1 185	1 201
ebből: anyajuh	842	912	866	855	858
Ló	63	59	64	61	62
Tyúk	33 823	29 747	35 597	30 521	37 847
ebből: tojó	11 184	12 917	10 152	11 946	11 277
Liba	4 139	1 648	3 233	1 027	3 030
Kacsa	4 692	4 420	5 282	4 295	5 214
Pulyka	2 202	2 524	2 742	2 756	3 053

Forrás: KSH

18. táblázat: Magyarország tógazdasági és intenzív üzemi haltermelése (2012–2014)

tonna

Megnevezés	Tógazdasági haltermelés		Intenzív üzemi haltermelés		Összesen	
	bruttó	étkezési	bruttó	étkezési	bruttó	étkezési
2012	19 111	13 163	2 349	1 970	21 460	15 133
2013	19 073	12 729	2 899	2 197	21 972	14 926
2014	18 771	13 029	3 036	2 335	21 807	15 364

Forrás: AKI Statisztikai Osztály

19. táblázat: Becsült vadállomány (2013–2015)

ezer darab

Megnevezés	2013	2014	2015
Gímszarvas	101,6	102,1	101,4
Dámszarvas	32,7	35,1	33,7
Őz	375,0	370,6	359,2
Muflon	13,2	12,6	11,9
Vaddisznó	120,2	105,2	105,6
Mezei nyúl	479,8	445,6	461,0
Fácán	611,1	560,1	630,4
Fogoly	17,7	16,3	16,0

Forrás: Országos Vadgazdálkodási Adattár

20. táblázat: **Vadállomány-hasznosítás, teríték (2012–2014)**

	ezer darab		
Megnevezés	2012	2013	2014
Gímszarvas	49,8	53,1	53,7
Dámszarvas	12,5	12,8	13,9
Őz	96,5	100,4	111,5
Muflon	4,0	3,2	4,1
Vaddisznó	159,3	128,4	135,8
Mezei nyúl	85,1	76,5	84,5
Fácán	328,6	331,4	399,4
Fogoly	2,8	1,5	3,2
	Pénzügyi adatok		milliárd HUF
Bevétel	20,28	19,77	..
Összes kiadás	18,91	19,17	..
Ebből: mezőgazdasági vadkár	2,51	2,2	..
erdei vadkár	0,14	0,13	..
Eredmény	1,38	0,6	..

Forrás: Országos Vadgazdálkodási Adattár

21. táblázat: **Erdőterület, erdősültség (2012–2014)**

	ezer hektár		
Megnevezés	2012	2013	2014
1. Földterület összesen	9 303	9 303	9 303
2. Erdőgazdálkodás alá vont terület összesen ^{a)}	2 056	2 058	2 060
Ebből:			
Faállománnyal borított terület	1 934	1 936	1 940
Erdőgazdálkodás alá vont területről:			
Állami tulajdonú erdők	1 156	1 157	1 157
Közösségi tulajdonú erdők	22	22	22
Magántulajdonú erdők	878	879	881
Erdősültség százalékban	20,8	20,8	20,8

a) Az erdő művelési ágon kívül tartalmazza az utak, vadlegelők stb. területét is.
Forrás: Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Központ Erdészeti Igazgatóság

22. táblázat: **Mezőgazdasági és élelmiszer-ipari termékek külkereskedelme (2012–2014)**

Megnevezés	millió EUR		
	2012	2013	2014
Export	8 075	8 001	7 796
Import	4 455	4 464	4 666
Egyenleg	3 620	3 537	3 130

Forrás: AKI Statisztikai Osztály, KSH

23. táblázat: **A búzatermelés költsége és jövedelme a meghatározó árutermelő gazdaságokban**

Megnevezés	Mérték-egység	2001–2003. évek átlaga	2004–2009. évek átlaga	2010	2011	2012	2013	2010–2013. évek átlaga
Termelési költség összesen	HUF/hektár	99 069	136 147	160 030	173 320	191 255	209 584	183 547
Fajlagos jövedelem ^{a)}	HUF/tonna	–1 572	675	–1 160	10 415	13 359	4 483	6 775
Ágazati eredmény ^{b)}	HUF/hektár	2 258	47 951	52 888	112 026	124 425	98 279	96 904
Egységnyi termelési költségre jutó ágazati eredmény	százalék	2	35	33	65	65	47	53

^{a)} Támogatásokat nem tartalmazza^{b)} Támogatásokat is tartalmazza

Forrás: Tesztüzemi ágazati adatok alapján az AKI Ágazati Ökonómiai Osztályán készült számítások

24. táblázat: **A kukoricatermelés költsége és jövedelme a meghatározó árutermelő gazdaságokban**

Megnevezés	Mérték-egység	2001–2003. évek átlaga	2004–2009. évek átlaga	2010	2011	2012	2013	2010–2013. évek átlaga
Termelési költség összesen	HUF/hektár	129 338	179 825	217 518	221 764	235 125	252 672	231 769
Fajlagos jövedelem ^{a)}	HUF/tonna	20	1 635	7 821	17 166	8 868	3 176	9 258
Ágazati eredmény ^{b)}	HUF/hektár	7 088	57 835	109 290	185 224	112 045	93 676	125 059
Egységnyi termelési költségre jutó ágazati eredmény	százalék	5	32	50	84	48	37	54

^{a)} Támogatásokat nem tartalmazza^{b)} Támogatásokat is tartalmazza

Forrás: Tesztüzemi ágazati adatok alapján az AKI Ágazati Ökonómiai Osztályán készült számítások

25. táblázat: Az ipari napraforgó költsége és jövedelme a meghatározó árutermelő gazdaságokban

Megnevezés	Mértékegység	2001– 2003. évek átlaga	2004– 2009. évek átlaga	2010	2011	2012	2013	2010– 2013. évek átlaga
Termelési költség összesen	HUF/hektár	104 854	147 861	170 185	187 128	210 161	227 655	198 782
Fajlagos jövedelem ^{a)}	HUF/tonna	4 862	3 088	–209	30 231	38 571	8 737	19 332
Ágazati eredmény ^{b)}	HUF/hektár	14 586	52 805	47 421	137 034	156 194	96 120	109 192
Egységnyi termelési költségre jutó ágazati eredmény	százalék	14	36	28	73	74	42	55

^{a)} Támogatásokat nem tartalmazza

^{b)} Támogatásokat is tartalmazza

Forrás: Tesztüzemi ágazati adatok alapján az AKI Ágazati Ökonómiai Osztályán készült számítások

26. táblázat: A szójatermelés költsége és jövedelme a meghatározó árutermelő gazdaságokban

Megnevezés	Mértékegység	2001– 2003. évek átlaga	2004– 2009. évek átlaga	2010	2011	2012	2013	2010– 2013. évek átlaga
Termelési költség összesen	HUF/hektár	111 013	160 034	193 398	214 572	221 787	249 198	219 739
Fajlagos jövedelem ^{a)}	HUF/tonna	–1 498	–4 188	3 736	4 018	1 639	5 621	3 753
Ágazati eredmény ^{b)}	HUF/hektár	2 383	38 646	74 907	85 168	84 632	98 331	85 760
Egységnyi termelési költségre jutó ágazati eredmény	százalék	2	24	39	40	38	39	39

^{a)} Támogatásokat nem tartalmazza

^{b)} Támogatásokat is tartalmazza

Forrás: Tesztüzemi ágazati adatok alapján az AKI Ágazati Ökonómiai Osztályán készült számítások

27. táblázat: A repcetermelés költsége és jövedelme a meghatározó árutermelő gazdaságokban

Megnevezés	Mértékegység	2001– 2003. évek átlaga	2004– 2009. évek átlaga	2010	2011	2012	2013	2010– 2013. évek átlaga
Termelési költség összesen	HUF/hektár	101 549	148 500	179 460	204 622	229 592	240 175	213 462
Fajlagos jövedelem ^{a)}	HUF/tonna	–4 785	4 902	–7 612	30 673	51 860	17 827	23 187
Ágazati eredmény ^{b)}	HUF/hektár	–811	60 403	38 264	139 563	209 607	127 218	128 663
Egységnyi termelési költségre jutó ágazati eredmény	százalék	–1	41	21	68	91	53	60

a) Támogatásokat nem tartalmazza

b) Támogatásokat is tartalmazza

Forrás: Tesztüzemi ágazati adatok alapján az AKI Ágazati Ökonómiai Osztályán készült számítások

28. táblázat: A burgonyatermelés költsége és jövedelme a meghatározó ártermelő gazdaságokban

Megnevezés	Mértékegység	2001–2003. évek átlaga	2004–2009. évek átlaga	2010	2011	2012	2013	2010–2013. évek átlaga
Termelési költség összesen	HUF/hektár	474 906	566 139	630 752	698 919	777 378	863 869	742 729
Fajlagos jövedelem ^{a)}	HUF/tonna	14 709	18 099	28 549	13 943	15 362	43 855	25 427
Ágazati eredmény ^{b)}	HUF/hektár	281 848	478 254	565 774	483 088	383 984	1 165 649	649 624
Egységnyi termelési költségre jutó ágazati eredmény	százalék	59	84	90	69	49	135	87

^{a)} Támogatásokat nem tartalmazza

^{b)} Támogatásokat is tartalmazza

Forrás: Tesztüzemi ágazati adatok alapján az AKI Ágazati Ökonómiai Osztályán készült számítások

29. táblázat: A csemegekukorica költsége és jövedelme a meghatározó ártermelő gazdaságokban

Megnevezés	Mértékegység	2001–2003. évek átlaga	2004–2009. évek átlaga	2010	2011	2012	2013	2010–2013. évek átlaga
Termelési költség összesen	HUF/hektár	306 026	320 191	355 179	363 720	362 019	453 636	383 639
Fajlagos jövedelem ^{a)}	HUF/tonna	2 705	4 376	2 559	14 160	13 535	11 855	10 527
Ágazati eredmény ^{b)}	HUF/hektár	94 584	108 026	82 978	299 976	266 330	248 194	224 370
Egységnyi termelési költségre jutó ágazati eredmény	százalék	31	34	23	82	74	55	58

^{a)} Támogatásokat nem tartalmazza

^{b)} Támogatásokat is tartalmazza

Forrás: Tesztüzemi ágazati adatok alapján az AKI Ágazati Ökonómiai Osztályán készült számítások

30. táblázat: Az alma költsége és jövedelme a meghatározó ártermelő gazdaságokban

Megnevezés	Mértékegység	2001–2003. évek átlaga	2004–2009. évek átlaga	2010	2011	2012	2013	2010–2013. évek átlaga
Termelési költség összesen	HUF/hektár	456 566	593 387	907 173	720 029	881 007	885 522	848 433
Fajlagos jövedelem ^{a)}	HUF/tonna	561	5 802	–1 006	–9 287	9 083	13 137	2 982
Ágazati eredmény ^{b)}	HUF/hektár	61 083	178 971	110 994	186 443	459 204	537 297	323 485
Egységnyi termelési költségre jutó ágazati eredmény	százalék	13	30	12	26	52	61	38

a) Támogatásokat nem tartalmazza

b) Támogatásokat is tartalmazza

Forrás: Tesztüzemi ágazati adatok alapján az AKI Ágazati Ökonómiai Osztályán készült számítások

31. táblázat: A tejelő tehén költsége és jövedelme a meghatározó ártermelő gazdaságokban

Megnevezés	Mérték- egység	2001– 2003. évek átlaga	2004– 2009. évek átlaga	2010	2011	2012	2013	2010– 2013. évek átlaga
Termelési költség összesen	HUF/tehén	439 350	475 222	532 962	566 550	639 852	619 614	589 744
Fajlagos jövedelem ^{a)}	HUF/liter	5,25	5,24	3,77	13,97	11,75	17,86	11,84
Ágazati eredmény ^{b)}	HUF/tehén	90 164	122 623	164 346	241 059	214 981	279 438	224 956
Egységnyi termelési költségre jutó ágazati eredmény	százalék	21	26	31	43	34	45	38

^{a)} Támogatásokat nem tartalmazza

^{b)} Támogatásokat is tartalmazza

Forrás: Tesztüzemi ágazati adatok alapján az AKI Ágazati Ökonómiai Osztályán készült számítások

32. táblázat: A bikahizlalás (élősúly) költsége és jövedelme a meghatározó ártermelő gazdaságokban

Megnevezés	Mérték- egység	2001– 2003. évek átlaga	2004– 2009. évek átlaga	2010	2011	2012	2013	2010– 2013. évek átlaga
Termelési költség összesen	HUF/kg	295	394	435	467	563	585	512
Ágazati eredmény ^{a)}	HUF/kg	-41	-23	60	117	75	-26	57
Egységnyi termelési költségre jutó ágazati eredmény	százalék	-14	-6	14	25	13	-4	11

^{a)} Támogatásokat nem tartalmazza

^{b)} Támogatásokat is tartalmazza

Forrás: Tesztüzemi ágazati adatok alapján az AKI Ágazati Ökonómiai Osztályán készült számítások

33. táblázat: A mezőgazdasági, vad-, erdőgazdálkodási és halászati társas vállalkozások jövedelemalakulása^{a)} és jövedelmezősége (2012–2014)

Megnevezés	2012	2013	2014
Adózás előtti eredmény, millió HUF	153 096	129 772	164 701
Árbevétel-arányos jövedelmezőség, % (adózás előtti eredmény/nettó árbevétel)	8,8	7,8	9,7
Sajáttőke-arányos jövedelmezőség, % (adózás előtti eredmény/saját tőke)	10,3	8,6	9,9

^{a)} Adóbevallást készítő vállalkozások adatai alapján.

Forrás: NAV-gyorsjelentés

34. táblázat: Az élelmiszeripar fontosabb adatai (2012–2014)

Megnevezés	2012	2013	2014
Kibocsátás	2 776 193	2 875 837	2 923 757
Bruttó hozzáadott érték	659 435	677 973	722 444
Árbevétel	3 120 213	3 237 581	3 275 902
Foglalkoztatottak (év/fő)	93 681	92 231	93 833

Forrás: NAV-gyorsjelentés

35. táblázat: **Főbb élelmiszer-ipari szakágazatok árbevétele és eredménye (2011–2013)**

Szakágazatok	millió HUF					
	Értékesítés nettó árbevétele			Adózás előtti eredmény		
	2011	2012	2013	2011	2012	2013
Húsfeldolgozás, -tartósítás	358 257	382 124	357 090	1 944	−2 491	1 088
Baromfihús feldolgozása, tartósítása	268 081	285 889	304 529	2 744	−928	4 024
Hús-, baromfihús-készítmény gyártása	107 864	107 714	114 072	−6 886	−2 544	1 281
Gyümölcs, zöldség feldolgozása	196 884	217 934	163 316	6 838	10 953	4 297
Tejtermék gyártása	218 312	267 987	276 193	−6 526	227	1 892
Malomipari termék gyártása	137 777	142 288	119 769	5 297	4 439	3 787
Haszonállat-eledel gyártása	200 091	216 682	218 093	5 251	3 240	5 641
Hobbiállat-eledel gyártása	71 128	80 565	90 418	−334	3 754	5 979
Tésztafélék gyártása	39 297	37 042	41 948	4 021	794	1 951
Sörgyártás	125 893	133 824	136 286	−2 939	−11 772	−4 217
Üdítőital gyártása	174 979	189 814	197 973	2 247	1 193	778
Dohányipar	168 397	194 595	165 904	−913	−2 403	−9 674
Összes szakágazat ^{a)}	3 147 250	3 404 667	3 371 209	38 073	54 288	75 803

^{a)} Tartalmazza a felsoroltakon kívüli szakágazatokat is.

Forrás: NAV

